MEZŐGAZDASÁG- ÉS KÖRNYEZET-TUDOMÁNYI KAR, GÖDÖLLŐ

SZENT ISTVÁN EGYETEM

Legelő- és rétgazdálkodás szakszerűen

XXIII. Bonyhádi Állategészségügyi és Állattenyésztési Tanácskozás

Bonyhád, 2019. augusztus 9.

Dr. Tasi Julianna egyetemi docens

tasi.julianna@mkk.szie.hu

Célok

A legelő- és rétgazdálkodás leg-fontosabb gyakorlati kérdéseinek

- felvetése
- a gyakorlatban használható válaszok adása

Melyek a szakszerű gyepgazdálkodás elemei?

1. Takarmányként megfelelő növényállomány
2. Tápanyaggazdálkodás
3. Vízgazdálkodás
4. Szakszerű gyepápolás
5. Szakszerű hasznosítás

1. A takarmányként megfelelő legelő növényzete

„ősgyep”:

- Zártság: legalább 90%
- Pázsitfű borítottság: 60-80%
- Pillangós borítottság: 10-20%
- Gyógynövények: 10-20%
- Mérgező- és szúrós növények: 0% optimális esetben

Hogyan hozzuk létre? = gyepfelújítás!!

Alapfeltételek:

1. Levegős, porózus talaj
2. Felülvetés a vízellátottságnak, hasznosítási célnak és az állatfajnak megfelelő összetételű növényekkel
3. A növények igényeinek megfelelő tápanyagellátottság
4. Átlagos magyar viszonyok között aug. közepe-szept. közepe közötti vetés

Gyepfelújítási módszerek - felülvetés

1.1. Hogyan hozzuk létre a levegős talajt?

- **Altalajlazítás:** ötévente, 40-60 cm
- **Gyökérzóna lazítása:** két-háromévente, 10-15 cm, nem fogassal, hanem gyepszellőztető hengerrel!

Gyeplazító, mely nem okoz jelentős gyepnemez-károsítást

Gyepszellőztető hengerek

Walter Watson RHA 3914 gyepszellőztető cápafogas henger

A késes henger munkája

Gyephasogatás hatása az első évben

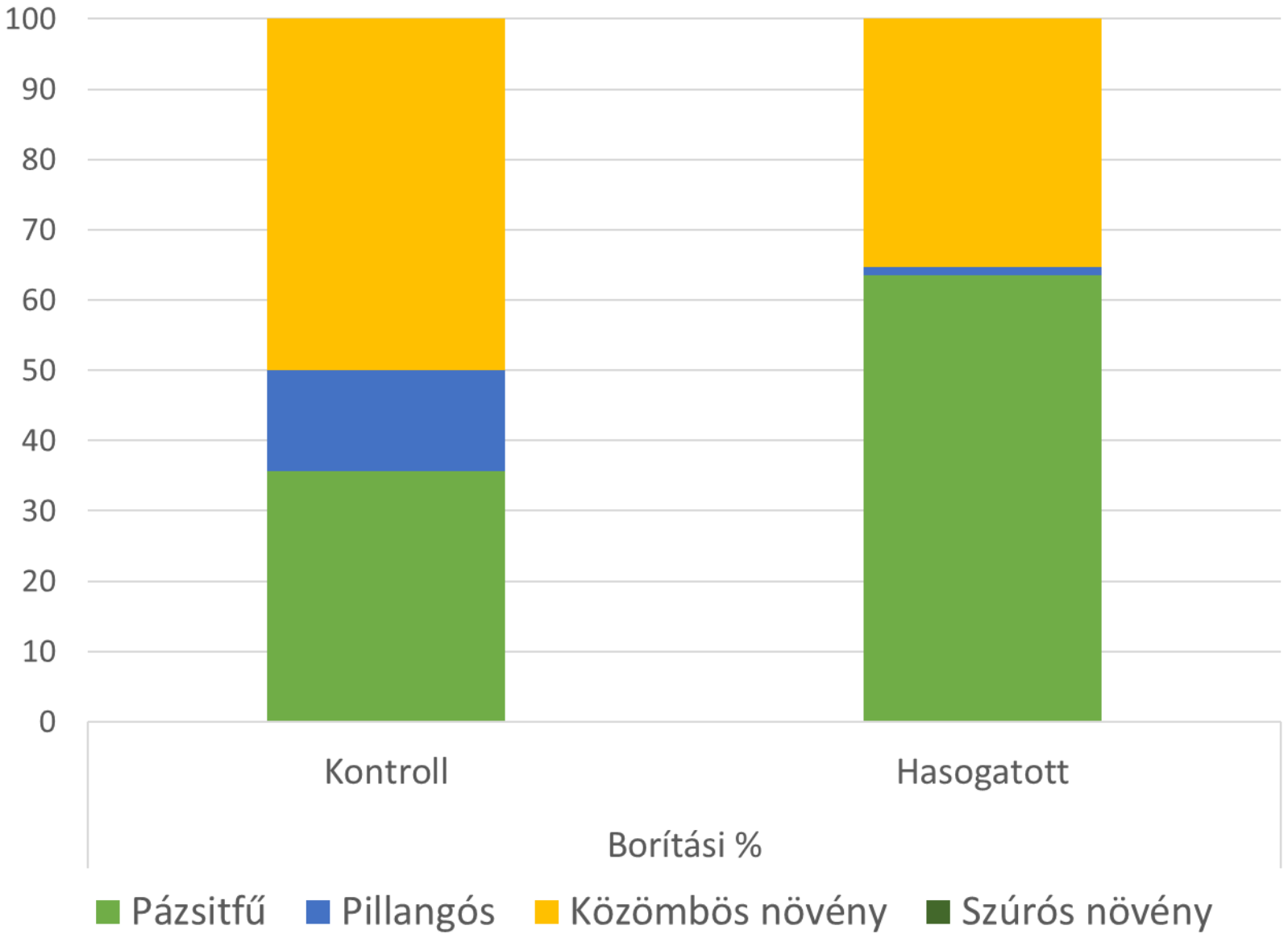

1.2. A hasznosítási célnak és az állatfajnak megfelelő keverékek

- Legelőkeveréket a legelőre:
  - 60% aljfű+20% szálfű+20% pillangós
- Kaszálókeverékeket a kaszálóra:
  - 100% szálfű
- Rétkeverékeket a rétre:
  - 60% szálfű+20% aljfű+20% pillangós

Vetésidő:
aug. közepe-szept. közepe

GÜTTLER
GÜTTLER

gramix NPK
Vredo

1.3. A növények igényeinek megfelelő tápanyagellátottság

- Felülvetéskor:
  - csak foszfor,
  - ha minimumban van, akkor kálium is,
  - 50-100 kg/ha hatóanyag
  - nitrogént nem adunk

Hogyan növelhető a termőképesség?

2. Tápanyaggazdálkodás

- Legfontosabb a **nitrogén**
- Legkönnyebben kijuttatható, hatékony a **műtrágya**-forma
- Új gyep telepítése előtt istállótrágyával feltöltés: 30 t/ha körüli (nitrát rendelet szerint!)
- Telepítés előtti műtrágya NPK aránya 1:1:1, dózisa 50-100 kg/ha hatóanyag
- Beállt gyepen 1 : 0,4 : 0,4 NPK
- Hatékony a **hígtrágya** is, ha közelre kell vinni, + vizet is jelent!

- A **nagyon érett istállótrágya** is jó, akár komposztálva, de legalább 20 t/ha szükséges és 2-3 évente!
- **Baktériumtrágyák** közül a cellulózbontókat és nitrogénkötőket egyaránt tartalmazó kell, de gyepről még nincs elég kísérleti adat!
- **Pillangósok arányának növelése** felülvetéssel, 20%-os borítottság legyen!
- Pásztoroló legeltetéskor **fektetéses trágyázás**!

Pillangósok N-átadása a fűnek

Megéri-e a nitrogéntrágyázás?

3. Vízgazdálkodás

- Vízigény napi átlaga 3 mm, 200 napos vegetációs időszakban 600 mm
- **Legalább 300 mm hiányzik!**
- Öntözni nem tudunk, tehát:
  - **Növeljük a vízbefogadást** → talajlazítás!
  - **Növeljük a talaj vízmegtartó-képességét** → szervesanyag
  - **Tartsuk meg a felesleges vizeket** → csatornahálózat, zsilipek, vízkormányzás, fokgazdálkodás
  - Vessünk (felülvetéskor) mélyen gyökerező (talajlazító) füveket (nádképű csenkesz típusú festulolium hibrideket) és pillangósokat
- Ne engedjük a talajvízszint további süllyedését!
- **Az ártereken ismét réteket kell kialakítani!**

4. Szakszerű gyepápolás

Azért kell elvégezni, hogy a gyep termése ne csökkenjen

- Boronálás, fogasolás
- Gyepszellőztetés
- Altalajlazítás
- Gyomszabályozó kaszálás
- Tisztító kaszálás

Eszközei:

boronálás ⇨ láncos rétborona

fogasolás ⇨ valamilyen fogas

Céljai:

- a gyep elszáradt, előző évi növényi részeinek kifésülése
- víz által lerakott hordalék alól a növények kiszabadítása
- vakondtúrások, talajegyenetlenségek elsimítása
- legeltetés után trágyalepények elteregetése

Hátrányai:

- gyepszellőztető hatása nincs
- fehér herés gyepen hátrányos – indák elszaggatása
- a mohásodás nem csökkenthető vele, a mohát szétteríti

Fogas Rétborona

Gyomszabályozó kaszálás

- **Célja:** értéktelen növények ne tudjanak magot hozni, tovább terjedni
- a **vezérgyom virágzásához** kell igazítani, egy évben akár többször is
- szakaszos legeltetés esetén a lehajtások után (évi 3-5) szakaszonként
- rendszerint évente kétszer végzik el:
  1. első növedék lelegeltetése után (május vége, június eleje)
  2. harmadik növedék után (nyár vége)

Tisztító kaszálás

Célja:

- **a legeltetés befejezése után ott maradt,** le nem legelt kórós növények eltávolítása
- a télen elfagyó növényi részek arányának, a **gyepbundának csökkentése**
- a gyepbunda csökkentésével segíti a tavaszi sarjadást
- **cserjék, bokrok, fásszárúak gyérítése**

Ideje:

- mindig ősszel, a legeltetési idény befejeztével
- ajánlott a 8-10 cm-es tarlómagasság

5. Szakszerű hasznosítás

- Rotációs legeltetési rendszer alkalmazása
- Nem elég, ha szakaszok vannak, azokat váltogatni is kell!
- Ha nem kerülhető el a pásztorolás, akkor lábalóli legeltetés legyen

A rotációs legeltetési módszer

- Legfeljebb 2 hetes legelési idő egy szakaszban, optimálisan max. 10 nap
- Átlagosan 30 nap regenerációs idő 1-1 szakaszban (tavasszal 25 nap, nyár közepén 40-50 nap)
- Kiegészítő takarmányozás megtervezése
- A májusi legelőfű „felesleges” részének kaszálása, tartósítása

- **Cél:** az ökológiai adottságokhoz igazított állatállomány és legeltetési módszer megválasztásával fenntartható és hasznot hozó gazdálkodás

- **Ökológiai adottságokhoz igazított állatállomány:**
  - **Tejelő állomány** (sz.marha, juh, kecske): üde fekvésű vagy öntözött gyepre
  - **Húshasznú állomány:** száraz fekvésű gyepre, ha nincs jobb (az marad neki a magyar viszonyok mellett)
  - **Növendék állomány:** ua., mint a húshasznú

Továbbképzési lehetőségek Gödöllőn

- **Legeltetésre alapozott állattartási *szakmérnök* képzés:**
  - 2 félév, jelentkezési feltétel: ***agrár* képzési területen szerzett oklevél**, mérnök szakképzettség (agrármérnök, állattenyésztő mérnök, stb.), **határidő: aug. 20.**
- **Legeltetésre alapozott állattartási *specialista* képzés:**
  - 4 félév, jelentkezési feltétel: ***bármely* képzési területen szerzett szakképzettség** (Pl. tanár, tanító, biológus, orvos, informatikus, stb.) http://mkk.szie.hu/felvetelizoknek/szakiranyu-tovabbkepzesek

Szent István Egyetem — Feltöltve: 2018.07.19.

Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar

Szakfelelős: Dr. Tasi Julianna

Legeltetésre alapozott állattartási szakmérnök szak levelező tagozatának mintatanterve — **2018.07.01.-től beiratkozottak részére**

						Heti		Féléves					
Képzéskód	Sz	Tárgykód	Tárgynév	Tárgyfelelős	Tf.kód	E	Gy	E	Gy	Kr	K	F.típ.	Előkövetelmény
MKLS_HALG	1	SMKHG7093HL	Húsmarhatartás és -takarmányozás	Dr. Tőzsér János				20	5	8	K	A	Nincs
MKLS_HALG	1	SMKHG7103HL	Juhtartás és -takarmányozás	Dr. Póti Péter				20	5	8	K	A	Nincs
MKLS_HALG	1	SMKHG7113HL	Kérődző-szaporodásbiológia	Dr. Egerszegi István				20	5	6	K	A	Nincs
MKLS_HALG	1	SMKTK7023HL	Legelő- és rétgazdálkodás	Dr. Tasi Julianna				20	5	8	K	A	Nincs
						0	**0**	**80**	**20**	**30**			
MKLS_HALG	2	SMKHG7024HL	Kecsketartás és -takarmányozás	Dr. Pajor Ferenc				20	5	8	K	A	Nincs
MKLS_HALG	2	SMKHG7134HL	Legelőhasználat és legeltetéstechnika	Dr. Tasi Julianna				10	15	6	Gy	A	Legelő- és rétgazdálkodás
MKLS_HALG	2	SMKHG7144HL	Lótartás és -takarmányozás	Abayné Dr. Hamar Enikő				20	5	8	K	A	Nincs
MKLS_HALG	2	SMKTR7024HL	Szakdolgozatkészítés	Választott konzulens				5	20	8	K	A	A szakmai ismeretek 1. félévi teljesített 30 kreditje
						0	**0**	**55**	**45**	**30**			
					Összesen:	0	0	**135**	**65**	**60**			

Köszönöm figyelmüket!

Termelést korlátozó tényezők

- **Természetvédelem**
  - Természetvédelmi terület
  - EU-s élőhelyvédelem = **Natura 2000-terület**
- **Nitrátérzékeny terület**

Védett gyepek Magyarországon

(Corine 2012 felszínborítási adatok alapján)

Megnevezés	Terület	
	hektár	%
Natura 2000-es gyep	288742	31
Országosan védett gyep (nemzeti védettségű)	9642	1
Mind Natura 2000, mind védett	166618	18
Összes védett gyep	***465003***	***50***
Nem védett gyep	***463721***	***50***
Összes gyep	**928725**	**100**

Hogyan növelhető a Natura 2000-es gyepek eltartóképessége?

- Engedélyt lehet/kell kérni a 275/2004. (X.8.) korm. rendelet alapján:
  - Felülvetésre,
  - Legelő fásítására
- Ahol van csatornahálózat, ott a zsilipekkel tartsuk magasan a talajvizet
- Nem Naturás szántón kell telepíteni rétet?!

HMGY-szabályok gyepen- 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet

- Szerves trágyával évente max. 170 kg/ha N-hatóanyag,
- beleértve az állatok által a legelőre hullatott trágyát is
- A gyepeken hatékony érett istállótrágya mennyisége min. 20t/ha = 100 kg/ha N-hatóanyag, mélyalmos trágyában 70 kg
- 1 tehén+borja 200 napos legeltetési idény alatt 35 kg N-t hullat a gyepre a rendelet szerint (1 tehén/ha legelőterhelés)
- 170-35=135 kg N-t szórhatnánk,
- Téli legeltetés csak akkor, ha nem több, mint 120 kg/ha a teljes N-terhelés
- Kijuttatási időkorlát van (okt. 31.-febr.15. + fagyott, hófedte talaj)
- Lejtőkorlát van (17%)
- Vízvédelmi sávokban tilos